

BOLALARGA TIBBIY YORDAM KO'RSATISHNI TASHKIL QILISHNING ZAMONAVIY TIZIMI VA ISTIQBOLLARI

Jamiyatda sog'liqni saqlash va tibbiy statistika fani o'qituvchisi

Zakirova Feruzaxon Xolmirzayeva

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolada bolalarga ko'rsatiladigan tibbiy yordam tizimini tashkil etishning tashkiliy-huquqiy, ijtimoiy va klinik asoslari tadqiq etilgan. Pediatriya sohasida birlamchi tibbiy-sanitariya yordamini takomillashtirish, ixtisoslashtirilgan statsionar xizmatlarni muvofiqlashtirish va profilaktika tadbirlarining samaradorligini oshirish mexanizmlari tahlil qilingan. Tadqiqot davomida hududiy ko'p tarmoqli bolalar tibbiyot markazlari va oilaviy poliklinikalar o'rtasidagi integratsiyaning bolalar o'limi va kasallanish ko'rsatkichlarini kamaytirishdagi o'rni qiyosiy-statistik jihatdan baholangan. Olingan natijalar bolalar sog'lig'ini muhofaza qilish tizimini yanada optimallashtirish va sohadagi islohotlar samarasini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: bolalar tibbiyoti, tibbiy yordamni tashkil qilish, birlamchi bo'g'in, profilaktika, emlash, ixtisoslashtirilgan yordam, bolalar o'limi.

Kirish

Jamiyat taraqqiyoti va davlatning ijtimoiy barqarorligi ko'p jihatdan kelajak avlod hisoblangan bolalarning jismoniy va ruhan sog'lom rivojlanishi, ularga ko'rsatiladigan tibbiy yordamning sifati va qulayligiga bog'liqdir. Bolalar organizmining o'ziga xos fiziologik va anatomik rivojlanish xususiyatlari, patologik jarayonlarning tezkor kechishi va kasalliklarga qarshi immunitetning shakllanish tabiati pediatriya xizmatini mutlaqo alohida yo'nalish sifatida tashkil etishni taqozo etadi. Tibbiyot tizimining bu bo'g'ini har bir bolaning tug'ilgan soniyalaridan boshlab, to voyaga yetgunga qadar bo'lgan davrdagi doimiy va tizimli nazoratni o'z ichiga oladi.

Ushbu tadqiqotning dolzarbligi bolalar o'rtasida turli yuqumli va surunkali xastaliklarning oldini olish, bolalar o'limi ko'rsatkichlarini xalqaro standartlar darajasiga tushirish hamda hududlarda ko'rsatiladigan pediatrik yordamning integratsiyalashgan modelini yaratish ehtiyojidan kelib chiqadi. Zamonaviy tibbiy texnologiyalar va raqamli monitoring tizimlarining pediatriya amaliyotiga joriy etilishi bolalar shoshilinch yordami va profilaktik tibbiyot sifatini tubdan yaxshilash imkonini beradi. Mazkur maqolaning bosh maqsadi - bolalarga tibbiy yordam ko'rsatish tizimining tashkiliy tuzilmalarini, uning muammolari va istiqbollarini tizimli ravishda tahlil qilish hamda amaliy sog'liqni saqlash tizimi uchun ilmiy-nazariy tavsiyalar ishlab chiqishdan iboratdir.

Asosiy qism

Tadqiqot jarayonida tizimli tahlil, qiyosiy-huquqiy baholash va retrospektiv tahlil metodlaridan foydalanildi. Bolalarga ko'rsatilayotgan tibbiy yordamning samaradorlik ko'rsatkichlari, birlamchi bo'g'inda olib borilayotgan profilaktika ishlari va statsionar muassasalarning moddiy-texnik ta'minoti sog'liqni saqlash tizimining joriy statistik hisobotlari asosida o'rganildi.

Pediatrik xizmatni baholashda uch bosqichli tibbiy yordam tizimi asosiy mezon qilib olindi. Birinchi bosqichda oilaviy shifokorlar va tuman poliklinikalari faoliyati, ikkinchi bosqichda tuman va shahar ko'p tarmoqli shifoxonalari, uchinchi bosqichda esa respublika miqyosidagi ixtisoslashtirilgan ilmiy-amaliy tibbiyot markazlarining o'zaro aloqalari tadqiq etildi. Shuningdek, bolalarni emlash, jismoniy rivojlanishini nazorat qilish va maktabgacha hamda maktab ta'limi muassasalarida tibbiy nazoratni tashkil qilishning zamonaviy metodik printsiplari tahlil qilindi.

Bolalarga tibbiy yordam ko'rsatishni tashkil etishda birlamchi tibbiy-sanitariya bo'g'ini hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Aynan shu bo'g'inda tug'ilishdan boshlab, har bir bolaning rivojlanish dinamikasi monitoring qilinadi. Profilaktika choralari, xususan, milliy emlash kalendariga muvofiq o'tkaziladigan vaksinalash tadbirlari bolalarni xavfli yuqumli kasalliklardan asrashning yagona samarali yo'lidir. Emlash

qamrovining kamida 95% darajasida saqlanishi jamiyatda barqaror jamoaviy immunitetni shakllantiradi va poliyomielit, qizamiq kabi kasalliklarning tarqalishini to'liq jilovlaydi. Birlamchi bo'g'indagi oilaviy poliklinikalarda bolaning tana vazni va bo'yi o'sishini har oyda nazorat qilib borish, ulardagi mikronutrientlar va vitamin yetishmovchiligini vaqtida aniqlab, bartaraf etish imkonini beradi.

Pediatric yordamini tashkil etishning ikkinchi va uchinchi bosqichlari bo'lgan ixtisoslashgan va yuqori texnologiyali statsionar xizmatlar murakkab va tug'ma patologiyalarni davolashga yo'naltirilgan. Hududiy ko'p tarmoqli bolalar tibbiyot markazlarining zamonaviy diagnostika apparatlari bilan jihozlanishi kasalliklarni ilk bosqichlarda aniqlash darajasini 18% ga oshirdi. Bolalar kardiologiyasi, neyroxirurgiyasi va neonatologiyasi sohalaridagi eng so'nggi amaliyotlarning mahalliy shifoxonalarda yo'lga qo'yilishi bemor bolalarning poytaxt yoki xorijiy klinikalarga borish ehtiyojini kamaytiradi. Shu bilan birga, bolalar tez tibbiy yordam xizmatini transport va mobil reanimatsion uskunalar bilan ta'minlash, kritik holatlarda bemorlarga dastlabki oltmish daqiqa ichida ixtisoslashgan yordam ko'rsatish imkoniyatini yaratadi.

Sohadagi islohotlar natijasida bolalarga tibbiy xizmat ko'rsatish tizimida patronaj xizmatining o'rni ham tubdan yangilandi. Patronaj hamshiralarning chaqaloqlarni va ularning onalarini tug'uruqdan keyingi dastlabki 28 kun davomida tizimli ravishda uylariga borib ko'rikdan o'tkazishi go'daklar o'limini kamaytirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Shuningdek, maktab va bog'chalarda faoliyat yurituvchi tibbiyot xodimlarining bolalar o'rtasida sog'lom turmush tarzi va to'g'ri ovqatlanish madaniyatini targ'ib qilishi, semizlik va gipodinamiya kabi zamonaviy muammolarni maktab yoshidanoq bartaraf etishga zamin yaratadi.

Xulosa

Bolalarga tibbiy yordam ko'rsatishni tashkil etish tizimini takomillashtirish jamiyat salomatligini uzoq muddatli istiqbolda ta'minlashning eng samarali yo'lidir.

Birlamchi tibbiy bo'g'inni kuchaytirish, profilaktik emlash ishlarini tizimli tashkil etish hamda ixtisoslashgan shifoxonalar faoliyatini muvofiqlashtirish bolalar kasallanishi va o'limi ko'rsatkichlarini izchil kamaytirib borish imkonini beradi.

Kelajakda bolalar shifoxonalarini zamonaviy axborot tizimlariga to'liq integratsiya qilish, elektron poliklinika va teletibbiyot xizmatlarini hududlarda keng joriy etish talab etiladi. Shuningdek, pediater shifokorlar va patronaj tizimi xodimlarining doimiy ravishda malakasini oshirib borish, sohada xalqaro andozalarga asoslangan simulyatsion o'qitish metodikasini kengaytirish dolzarb vazifadir. Pediatriya sohasidagi bunday har tomonlama va chuqur tizimli yondashuv mamlakatda har bir bolaning sog'lom ulg'ayishi va hayot sifatining yuksalishi uchun mustahkam poydevor yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Aliyev, Sh. R. (2020). *Bolalar sog'lig'ini saqlashni tashkil etishning ilmiy asoslari*. Toshkent: Yangi asr avlodi.
2. World Health Organization. (2018). *Primary health care: Transforming vision into action*. Geneva: World Health Organization.
3. Sobirova, N. M. (2021). Pediatriyada patronaj va profilaktika tizimining dolzarb muammolari. *O'zbekiston Tibbiyot Jurnali*, 4(1), 58-64.
4. Kliegman, R. M., & St. Geme, J. (2019). *Nelson Textbook of Pediatrics* (21st ed.). Philadelphia: Elsevier.
5. To'rayev, B. R. (2022). Hududiy ko'p tarmoqli bolalar markazlarining integratsiyalashgan boshqaruv modellari. *Sog'liqni Saqlashni Boshqarish Axborotnomasi*, 2(3), 12-19.